

ἀπείρου πλούτου τῆς ἀρχαίας Περγᾶμου ἢ ἡ μεγάλη ποσότης λευκοῦ μαρμάρου ἥτις ἀπανταχοῦ στρωννύει τὴν κύκλῳ χώραν. Τὰ τμήματα ταῦτα στηλῶν καὶ διαφόρων γλυπτῶν συσσωρεύονται ὡς καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν· πολλοὶ ἐκ τούτων κορμοὶ εἰσι 30 ἢ 40 ποδῶν τὸ μήκος, καὶ ὅλως λατομεῖα μαρμάρου δὲν ὑπάρχουσι πλησίον εἰμὴ εἰς ἀπόστασιν πολλῶν μιλίων. Ἡ κύκλῳ περιφέρεια τῆς γῆς ἐμπεριέχει μόνον βασανίτην καὶ τινὰ πυρρώδη ἠφαιστειώδη λίθον. Ἀλλ' ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἐτῶν τὰ ἐρείπια ταῦτα ἐγρησίμειυσαν ὡς τουρκικὰ λατομεῖα, καὶ οὐχὶ μόνον ὡς λατομεῖα, ἀλλὰ τὰ μάρμαρα διαρκῶς κατασυντριβόμενα καὶ κειόμενα μετεπιοῦντο εἰς ἄσβεστον. Συντρίμματα ἀγχιμάτων στρωννύουσι τὸ ἔδαφος. Μεγάλαι τεμάχια γλυπτικῆς ἐκσκαπτονται συχνάκις, ἀλλ' εὐθὺς τρίβονται ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες, δι' ἀποτυχίαν τῶν ἐλπίδων τῶν Εὐρωπαϊῶν συλλεκτῶν, πιστεύουσιν ὅτι θησαυρὸς κρύπτεται ἐν ταῖς κεφαλαῖς τούτων τῶν εἰδώλων, ἅτινα διὰ τοῦτο παρευθὺς καθαιροῦνται· καὶ αὕτη ἡ ἰδέα συνδεομένη μετὰ τῆς Μουσουλμανικῆς ἀποστροφῆς πρὸς πᾶσαν παράστασιν ἀνθρωπίνης μορφῆς εἰδωλολατρικῆς πιθανῶς κατέστρεψε περισσότερα ἑλληνικὰ ἀγάλματα ἐν Περγᾶμῳ ἢ ὅσα νῦν κοσμοῦσι τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

Τοιαύτη εἶνε ἡ Πέργαμος μετὰ τῆς ἐρημίας τῶν ἐρειπίων τῆς, — ἐρείπια ἅπερ ἦσαν ποτὲ ἡ κατοικία τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ τῇ πομπῇ καὶ λαμπρότητι τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ περιπαθοῦς τυπικοῦ τῆς αἰσθηματικῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ νῦν ὑψοῦνται δίκην πυργῶν ὡς κάτισχνα «εὐρύχωρα φρούρια ἐν μέσῳ ξυλίνων παραπηγμάτων,» καὶ ἐνθα αὐτὰ τὰ κοιμητήρια εἰσι πλήρη τῆς γλυπτικῆς λειψάνων. Ὑπάρχει ἔτι ἐν αὐτῇ ἀξιόλογος πληθυσμὸς ὑπολογιζόμενος εἰς 20—30 χιλιάδας, — ἀλλ' ἐκ τούτων ὀλίγοι μόνον εἰσι χριστιανοί — μόλις συμποσούμενοι εἰς 4 ἢ 5 χιλιάδας, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν τουρκικὴν φυλὴν οὐδέποτε ἀπῆλυσαν τῆς σχετικῆς ἐλευθερίας τῆς λατρείας

τῆς ἐπιτρεπομένης ταῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐν Σμύρνῃ καὶ Φιλαδελφείᾳ. Ἐν εὐτελὲς καὶ ἀφανὲς κτίριον εἶνε ἡ μόνη ἐκκλησία, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ λατρεία γίνεται συχνὰ σιωπηλῇ, ὅπως μὴ ᾔθελεν ἐξερεθίσῃ τὴν ἔκρηξιν τοῦ φανατισμοῦ τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ Σατανᾶς εἰσέτι κρατεῖ τὸ σκήπτρον τοῦ καὶ τοι ἄνευ τῆς δόξης τοῦ ἀρχαίου τοῦ θρόνου.

Ο. Κ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΑΙΤΙΑΣ, ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΛΟΥΣΗΣ ΤΗΝ ΚΑ- ΧΕΚΤΙΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ.

*Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα ἐν τῷ Συλλόγῳ
Ὁμήρῳ ὑπὸ τοῦ Ἰατροῦ Χ. Πολίτου.*

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Κρίνω δὴ ὅλως περιττὸν νὰ κάμω λεπτομερῇ λόγον περὶ τῆς θαυμασίου καὶ ἀξιωμαίου διανοητικῆς καὶ ὕλικῆς προόδου τοῦ ἐν τῇ φιλοξένῳ ταύτῃ Σμύρνῃ ἑλληνισμοῦ, περὶ τῶν διαφόρων πνευματικῶν ἐκπαιδευτηρίων, δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν, κατωτέρων καὶ ἀνωτέρων, περὶ τῆς πολυκλάδου καὶ φεραυγοῦς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, τῆς ἀκτινοβολούσης ἐθνικῶν διανοητικῶν φῶς παρὰ ταῖς κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν ὁμογενέσι κοινωνίαις· περὶ τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτηρίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐν τοῖς ὁποίοις πολυπληθὴς μαθητιῶσα νεολαία, ἐκ τε τῆς Σμύρνης καὶ ἐκ τῶν περιχώρων καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἄθρόα προσέρχεται ὅπως ἐξασκηθεῖσα ἐν τῇ πνευματικῇ φάλαγγι τῆς ἐθνικῆς διανοητικῆς στρατιᾶς, περιζωσθῇ ποτε τὴν ἐθνικὴν ναερὰς πανοπλίαν καὶ ἀγωνισθῇ περὶ τῆς ἐντελεστεράς ἀνορθώσεως τοῦ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνισμοῦ, καὶ σὺν αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ. Ὅλως περιττὸν νὰ ἀναφέρω καὶ ἐγὼ ἤδη περὶ τοῦ σμυρναϊκοῦ Συλλόγου τούτου, τοῦ ἀναλαβόντος τὸν ἐθνικόν

νωφελέστατον ἄγωνα ὅπως ἀρδεύῃ τὸ δένδρον τῆς τοῦ λαοῦ διανοητικῆς βλαστήσεως, τοῦ ἐκ τῆς ἐδρας ταύτης μεταδίδοντος παντοειδῆς γνώσεως, κοινωνικῆς καὶ ἐπισημονικῆς, φερούσας ἀξίαν ἀνάλογον τῆς ἀξίας τοῦ ἐπαγγελλομένου αὐτά·, τοῦ διὰ τοῦ φερωνύμου περιοδικοῦ, ὅπερ περιέχει πολλάκις ὕλην κοινωφελῆ, διδάσκοντος καὶ παρορμῶντος πρὸς τὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀναζωπύρησιν τοὺς κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν ὁμογενεῖς. Παραλείπω ν' ἀναφέρω περὶ τοῦ εὐρυτάτου καὶ λίαν εὐεργετικοῦ ὁμογενοῦς Νοσοκομείου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπειράριθμοι ἄποροι καὶ ξένοι ἀσθενεῖς, οἷσδ' ἥποτε ἐθνικότητος, νοσηλεύονται καὶ φιλανθρωπῶς περιθάλπονται· περὶ τοῦ ὁμογενοῦς Ὀρφανοτροφείου, ἐν τῷ ὁποίῳ πλεῖστα ὀρφανὰ καὶ ἑκθετὰ λίαν φιλανθρωπῶς συλλεχθέντα ἐκ τῶν ἀγνίων διατρέφονται, διδάσκονται τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα γράμματα καὶ βιοποριστικὴν τινα τέχνην· τῷ τρόπῳ δὲ τούτῳ τὸ ἐθνωφελέστατον Ὀρφανοτροφεῖον παραλαμβάνον ἐκ τῶν δρόμων τὰ ἀθῶα ἀπόβλητα σκύβαλα τῆς κοινωνίας, τὰ ὑπὸ τῆς τύχης μὴ εὐνοηθέντα, τὰ ὁποῖα ἐγκαταλεῖ πόμμενα ἤθελον κατόπιν κκακοποιεῖ καὶ καταμαστίζει αὐτὴν τὴν κοινωνίαν, διαπλάσσει καὶ παραδίδει αὐτὰ εἰς αὐτὴν ὅπως τὴν ὑπηρετήσωσιν ὡς καλοὶ τεχνῖται καὶ χρήσιμοι πολῖται. Εἶθε δὲ ἡ ὁμογενὴς κοινωνία τῆς Σμύρνης, κατανοοῦσα ὅτι διὰ τῆς ἐκ συνεισφορᾶς ὑποστήριξεως τοῦ ἐθνωφελεστάτου Ὀρφανοτροφείου, συντελεῖ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἡσυχίας καὶ εὐημερίας, εἶθε πάντες πλούσιοι καὶ μὴ, συνεισφέροντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ μὲν πλείοτερον οἱ δὲ ὀλιγώτερον, νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ὑποστηρίζωμεν καὶ διευκολύνωμεν τὴν εὐρυτέραν ἀποτελεσματικότητα τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου καὶ ἀγαθοεργοῦ καθιδρύματος. Ἀποφεύγω τέλος ἡδὴ ν' ἀναφέρω τὰ δέοντα περὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Μουσείου, τὸ ὁποῖον ὅλον ἐν πλουτιζόμενον διὰ θησαυρῶν τῆς προγονικῆς εὐκλείας· ἐπισύρει τὴν προσοχὴν καὶ εὐμένειαν τῶν ἀλλογενῶν ἀρχαιολόγων καὶ θαυμαστῶν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ Ε΄.)

νισμοῦ. Ἀπέχομαι, λέγω, νὰ ἐκθέσω περὶ ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τούτων καὶ περὶ τῶν προσόντων ἐκείνων, ἐξ ὧν καταφαίνεται ἡ ἐπίδοσις καὶ πρόσδος τοῦ ἐν τῇ Σμύρνῃ ἑλληνισμοῦ, τοῦτο μὲν διότι τυγχάνουν εἰς πάντας γνωστὰ, ἐκεῖνο δὲ διότι ἄλλοι ἀρμοδιώτεροι καὶ ἱκανώτεροι κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἐποίησαν λεπτομερῆ περὶ τούτων λόγον. Ἄς ἐλπίζωμεν δὲ, ὅτι διὰ τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς φιλοτίμου προθυμίας τῶν ἐν Σμύρνῃ ὁμογενῶν θέλουν μὲν κατανοηθῇ καὶ ἀφαιρεθῇ τὰ αἷτια τὰ ἀπὸ τινος χρόνου κλονίζοντα τὴν ἔρρυθμον πορείαν τῶν δημοσίων καθιδρυμάτων, θέλουν δὲ τέλος ἐξευρεθῇ τὰ πρὸς ἀξιοπρεπῆ ὑποστήριξιν αὐτῶν ὕλικά μέσθ. Οὕτω δὲ πράττοντες ἐνῷ ἀμέσως εὐεργετοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐπισύρωμεν τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀλλογενῶν, συγχρόνως, ὅπερ κάλλιστον, συνυπηρετοῦμεν κατὰ μέγα μέρος καὶ τὸν ὅλον ἑλληνισμόν. Διότι, ὡς γνωστὸν, τὰ διανοητικὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Σμύρνης φωτοβολοῦντα τὸ νοερὸν φῶς τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ πρὸς ὅλας τὰς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ ὁμογενεῖς κοινότητας συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἀναζωπυρώσι τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα.

Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι καὶ κωμοπόλεσι κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἐν ταῖς ὁποῖαις τυγχάνουν ἀποκαταστημένοι καὶ ὁμογενεῖς οἰκογένειαι, καὶ ἐν ταύταις ἀναφαίνεται ὁ ὀργασμὸς τῶν ἡμετέρων πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν, ὅλον ἐν ἐπιτεινόμενος, καὶ σὺν αὐτῷ ἡ ἀκραϊκὴ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀνάπτυξιν των λατρεία. Οὕτως, αἱ ἐν Ἀϊδινίῳ, Θύροις, Βαϊνδηρίῳ, Νέᾳ Ἐφέσῳ, Μαγνησίᾳ, Βρυούλοις καὶ ἄλλαις κωμοπόλεσιν ὁμογενεῖς κοινότητες, παρ' ὅλας τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας των, παρ' ὅλας τὰς ἐθνικὰς περιπετείας ἐξ ἰδίων συνεισφορῶν συντηροῦσι τὰ πρὸς τὴν κατωτέραν καὶ μέσσην ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἐκπαιδευτήρια ἀμφοτέρων τῶν φύλων, διὰ τῶν ὁποίων ὀλίγον κατ' ὀλίγων σὺν τῇ ἐθνικῇ ἐκπαιδεύσει ἀναζωπυρεῖται ὅλον ἐν ἀναπτυσσόμενος ὁ ἑλληνισμός.

Ἐκ τοῦ πληθοῦ ἰδίᾳ ἀντιλήψει ἐπληροφο-

ρήθην, ὅτι ἡ ἐν Νέᾳ Ἐφέσῳ ὁμογενὴς κοινότης, ἣτις καὶ πρότερον, ὅτε ἤκμαζεν ἐν χειρσὶν αὐτῆς τὸ ἐμπόριον ἀποκλειστικῶς σχεδόν, καὶ ἡτύχει ὕλκῳ καὶ πολυπληθεστέρα ἦτον, καὶ κατόπιν μέχρι τῆς σήμερον, μολονότι καθ' ἑκάστην ἐν δυσχερεστέρᾳ ἐμπορικῇ ἀμνηχανίᾳ περιέρχεται, καὶ ὡς ἐκ τούτου πλείστοι ὁμογενεῖς ἀπῆλθον καὶ θ' ἀπέρχονται ἐκεῖθεν, ἅτε ἀφαιρεθείσης ὁλοσχερῶς ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ἐφεσίων πάσης ἱκμάδος ἐμπορικῆς ἐνεργείας, ἔνεκα τῆς παραλόγου καὶ ἀδίκου ἀποκλείσεως τῆς Νέας Ἐφέσου ἐκ τῆς ἀπὸ Σμύρνης εἰς Ἀϊδίνιον σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, καὶ μολοντοῦτο διὰ τῶν ὑποπλλαπλασίως ἐλαττωθέντων κοινοτικῶν προσόδων τῆς ἡ ἐν Νέᾳ Ἐφέσῳ ὁμογενὴς κοινότης, ἐμπορουμένη ὑπὸ αἰσθήματος φιλομουσίας καὶ φιλοεθνισμοῦ, λίαν φιλοτίμως καὶ ἀξιεπαίνως συντηρεῖ νῦν ἔτι ὑποστηρίζουσα Νηπιαγωγεῖον, συνδιδασκτικὸν Σχολεῖον, Σχολαρχεῖον, Παρθεναγωγεῖον καὶ Νοσοκομεῖον, ὅσα δηλαδὴ κέκτληται ὑποστηρίζουσαι καὶ ἄλλαι ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ ὁμογενεῖς κοινότητες, πολυπληθέστεραι καὶ μᾶλλον εὐποροῦσαι ὕλκῳ.

Καθ' ὅσον δὲ ἐκ τῆς ἐξερευνήσεως δύναται τις νὰ κατανοήσῃ ἐκεῖνων τῶν κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἴσως καὶ ἀπανταχοῦ τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐπαρχιῶν, οἱ ὁμογενεῖς κάτοικοι ἐπὶ μᾶλλον προώδουσιν καὶ ὅλον ἐν προκρίπτουν διανοητικῶς, σὺν τῇ ἀνάπτυξιν τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος, ὅσοι πτύχυσαν νὰ ὑπάγωνται εἰς τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ἀγαθῶν, φιλομούσων, φιλογενῶν καὶ κατὰ συνέπειαν ὀλιγώτερον κερδοσκόπων Μητροπολιτῶν ἢ Ἀρχιερέων, καὶ τ' ἀνάπαλιν ὅσοι ἠτύχυσαν νὰ ὑποβληθῶσιν ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ ἀφιλομούσων, ἀφιλογενῶν καὶ φιλοχρημάτων. Διότι, ὡς γνωστὸν, ἡ διαχείρισις τῶν κατὰ τὴν ὀθωμ. Αὐτοκρατορίαν κοινοτικῶν μὲν πραγμάτων ὑπάγεται ἐν μέρει καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν τῆς θρησκείας, οἱ ὅποιοι κατὰ συνέπειαν, ἀναλόγως τῆς καλοκἀγαθίας ἢ μὴ, τῆς ἱκανότητος ἢ μὴ, τῆς φιλογενείας ἢ μὴ, τῆς ἀφιλοχρηματίας ἢ πλεονεξίας

αὐτῶν δύνανται ἐθνωφελέστερον ἢ τοῦναντίον νὰ χειραγωγῶσιν καὶ ὑπὸ διανοητικὴν, ἠθικὴν καὶ ἐθνικὴν ἔπαψιν τὰς κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν πολυπληθεῖς ὁμογενεῖς κοινότητας συντελοῦντες εἰς τὴν ἀνόρθωσιν ἢ τοῦναντίον τὴν στασιμότητα καὶ ταπείνωσιν τοῦ παρ' ἡμῖν ἑλληνισμοῦ.

Ὡς γνωστὸν δὲ, ἡ κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν βαθμιαία διανοητικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἑλληνισμοῦ ὁλοσχερῶς ὀφείλεται εἰς τὰς ἰδίας ἐνεργείας τῶν κατ' αὐτὴν κατοικούντων ὁμογενῶν. Διότι, ἡ μὲν Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, παρὰ τῆς ὁποίας τὰ διάφορα ὑποτελῆ ἔθνη, ὡς ἀποτίοντα τοὺς ἐπιβεβλημένους φόρους, ἐδικαιοῦντο ν' ἀπαιτῶσιν ὕλκην ἐπιχορήγησιν ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς ἐκπαιδεύσεώς των, ἔνεκεν τῶν ἀλλεπαλλήλων περιπετειῶν οὐδόλως ἡδυνήθη νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ζωτικώτατον τοῦτο καθήκον. Ἀλλ' ὅπερ δεινὸν λέγειν καὶ ἀκούειν, οὐδ' αὐτὸ τὸ ὁμογενὲς βασίλειον, τὸ ὅποιον, ὥσπερ ἀφομοιωτικὸς καὶ συγκεντρωτικὸς τις πυρὴν, ἠδύνατο καὶ ὤφειλε κατὰ ἐθνικὸν καθήκον νὰ ὑποστηρίξῃ διανοητικῶς τὸν κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν ἑλληνισμόν, ἔνεκεν τῆς πολιτικῆς κυβερνητικῆς σκοτοδινιάσεώς του, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ περιήγαγεν ἡ ἀκατονόμαστος φιλοκενδοξία καὶ ἀλαζονεία τῶν κομματικώτατα μέχρι τοῦδε κυβερνησάντων τὸ πολιτικὸν σκαφὸς τοῦ ὁμογενοῦς κράτους, οὐδ' αὐτὴ, λέγω, ἡ Ἑλλάς, κατὰ μίμησιν ἄλλων πεπολιτισμένων ἐθνῶν, ἡκαίρητέ ποτε σπρυδαλίως νὰ σκεφθῇ περὶ ἐξευρέσεως καταλλήλου ἐνεργείας πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν ἐθνικὴν ἀναζωπύρησιν καὶ ἀνόρθωσιν τοῦ κατὰ τὴν ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν ἑλληνισμοῦ, τοῦ κατ' ἀριθμητικὸν ὄγκον πλεονεκτοῦντος, καὶ ὁ ὅποιος καταλλήλως χειραγωγούμενος περὶ τὴν ἐθνικὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν δύναται τὰ μάλιστα νὰ συντελέσῃ πρὸς τὴν ἀνάδειξιν τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ. Ἀλλ' ἀνέκαθεν, φεῦ! (εἶθε δὴ ἦσαν τὰ γιγνόμενα ἄλλοιᾳ καὶ μὴ μοι ἐξέφευγε τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων ἢ κακόνυχος αὕτη ἐκφρασις), ἀλλὰ,

φευ! ἀνέκαθεν καὶ ἤδη οἱ ἐθνοκτόνοι λειτουργοὶ τοῦ ταλαιπώρου ἔθνους, ἀντὶ συντόμως νὰ διαλογίζωνται περὶ τῆς ὅσον οἷόν τε ὀρθότερα; ἠθικῆς, διανοητικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀνορθώσεως καὶ ἀναδείξεως τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐγκαταλιπόντες τὴν ἐθνοσωτήριον ταύτην ἀσχολίαν εἰς τὰς ἀτομικὰς καὶ ἰδίαις ἐνεργείας τοῦ ἔθνους, καὶ πλειστάκις παρακωλύοντες αὐτὰς, οὗτοι, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν, τυρβάζουσιν ὀρχούμενοι ἐν κομματικαῖς καὶ ἐθνοφθόροις ὀργاῖς, πρὸς οὐδὲν ἀναλογιζόμενοι, ἀπέναντι τῆς ἀπλήτου φιλοκενδοξίας τῶν, οὐχὶ τὰ τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ, ἀλλ' οὐδὲ τὰ τοῦ κράτους ζωτικώτερα ἐθνικὰ συμφέροντα!

Καὶ ὅμως παρ' ὅλας τὰς ἐναντίας περιπετείας, παρ' ὅλην τὴν ἐγκατάλειψιν εἰς τὰς ἀτομικὰς ἐνεργείας του, ὁ ἑλληνισμὸς κατὰ τὴν μητέρα Ἑλλάδα καὶ ὁ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ οὐσιωδῶς ἐπρόκοψε καὶ ὀλονέν τείνει νὰ προοδεύῃ, χάρις εἰς τὴν ἐμφύτως προοδευτικὴν δύναμιν τοῦ ἑλληνος, τὴν κληροδοτουμένην ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διανοητικῶς πανίσχυρου πνεύματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Μαλονότι δὲ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ὡς ἄτομα ἐπροκόψαμένπως καὶ ὀλονέν προοδεύομεν ὕλκως καὶ διανοητικῶς, ἐντούτοις ὀφείλομεν ἀπροκαλύπτως νὰ καταδείξωμεν τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεώς μας, ὁμολογοῦντες, ὅτι ὡς ἔθνος δυσπραγοῦμεν, μετ' ὅλην τὸν ἐμφυτον φιλοεθνισμὸν μας. Ποῖον δὲ τὸ κύριον αἷτιον τῆς ἐθνικῆς ταύτης δυσπραγίας μας;

Προβαίνων ἤδη, φιλογενεῖς κύριοι, ὅπως τέλος ἐφάψωμαι τὸ κύριον σημεῖον τῆς παρούσης ὁμιλίας ἀκροθιγῶς, ἐπικαλοῦμαι τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν ὅπως μὴ τυχόν τινες ἐξ ὑμῶν κατὰ παρανόησιν παρεξηγοῦντες τὴν ἔννοιαν καὶ πρόθεσιν τῶν ἰδεῶν, ἐπικρίνωσί με ἐκ τούτων ἐπὶ ὑποκρισίᾳ φρονημάτων καὶ φιλοθρήσκῳ ἐπιδείξει, ὧν ἰδιωτελῶν καὶ λαοφθόρων ἐλαττωμάτων, ἃς μὲν ἐπιτραπῇ νὰ περιαυτολογῇσω, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, τυγχάνω ὅλως ἀμέτοχος· πρὸς δὲ ἐξαιτοῦμαι συγγνώμην ἐάν πως ἐπαναλαμ-

βάνω ἰδέας, ἃς οἱ πλεῖστοι ὑμῶν ὀρθότερον γινώσκουσι.

Ἐκ τε τῆς παρωχημένης καὶ τῆς συγχρονου ἱστορίας τῶν διαφόρων ἔθνων πληροφρορούμενοι, ὑποχρεούμεθα ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐκεῖνα ἐξ αὐτῶν ἐπὶ μᾶλλον ηὐδοκίμησαν καὶ ἐκραταιώθησαν ἀναδείξαντα ἰσχυρὸν καὶ ζωογόνον τὸν ἐθνισμὸν των, ὅτων ὁ ἐθνικὸς κοινωνικὸς βίος ἐπὶ μᾶλλον ἐβασίσθη ἐπὶ τῶν θεμελίων τῆς ἠθικῆς, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον διετηρήθησαν ἰσχυρὰ καὶ εὐπραγοῦντα, ἐφ' ὅσον αἱ συγκροτοῦσαι αὐτὰ κοινωνίαι σὺν τῇ μικρᾷ ἢ μεγάλῃ διανοητικῇ καὶ ὕλικῇ ἀναπτύξει διεπλάσσοντο καὶ ἠθικῶς. Ἡ δὲ ἠθικὴ ἀνατροφή τῶν ἔθνων ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων ἐμφυτεύσεως ἠθικῶν φρονημάτων εἰς τὰ μέλη τὰ συγκροτοῦντα τὰ ἔθνη. Πρὸς ἐμφύτευσιν καὶ εὐχερεστέραν καλλιέργειαν τῶν ἠθικῶν φρονημάτων, τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς πρώτης δημιουργίας του, ἐκρίθη ὡς ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἡ λατρεία ὑπερτάτης τινὸς δυνάμεως, ἥτις ποικιλοτρόπως κατανοηθεῖσα καὶ ἐρμηνευθεῖσα ὑπὸ τῶν κατὰ καιροῦ ἀνθρώπων ἐπωνομάσθη θεότης, νοερά δύναμις δημιουργικὴ καὶ πανίσχυρος.

Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ ἄνθρωπος ἀνεπτύσσεται διανοητικῶς ἐπὶ τοσοῦτον, ἀναγιγνώσκων ἐν τῇ θαυμασίᾳ καὶ ἁρμονικῇ δημιουργίᾳ τοῦ Σόμπαντος τὴν πρηνοητικὴν παντοδυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ, διεγίγνωσκε καὶ ἀπέδιδε τῇ θεότητι τὴν ἀρχὴν πάσης ὑπάρξεως, πάσης ἀγαθότητος, πάσης ἠθικῆς. Διὸ, πρὸς ἀπόδειξιν εὐγνώμονος εὐλαθείας καὶ σεβασμοῦ, ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεώς του, ἀνέκαθεν ὁ ἄνθρωπος ἐκρίνευ εὐλογον καὶ ὀρθὸν ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ν' ἀποδώτῃ λατρείαν τινὰ, ἐντελεστέραν ἢ ἀτελεστέραν, πρὸς τὴν δημιουργικὴν τοῦ Παντός θεότητα, πρὸς ἣν ἀνυψούμενος πνευματικῶς ἐνεψυχοῦτο ὅπως ἀναδεικνύηται πως ἀνώτερος τῆς ὕλης, καθυποτάσσων ὅσον πλεῖον τὰ αἰσθητήματα, τὰς ὀρέξεις καὶ τὰ πάθη εἰς τὴν λογικὴν διάνοιαν. Οὕτω

δὴ, ἐν τῇ λατρείᾳ, ἣν ὁ ἄνθρωπος ἀνέκαθεν προσήνεγκε τῇ θεότητι, ἀναγκαίως ἐμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ἀρχὴ πάσης ἠθικότητος· διὸ καὶ ἡ λατρεία, ἡ ἀγνὴ καὶ εἰλικρινὴς, ἡ προσφερομένη πρὸς τὸν Πλάστην τοῦ Παντός ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, βεβαίως ἐπενεργεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ, ὅταν μάλιστα τὰ περὶ θεότητος διδάγματα, ἅτινα θρησκείαν ἀποκαλοῦμεν, τῷ ἐμφυτεύωνται ἀπὸ τῆς νεανικῆς ἡλικίας μετὰ τῆς ὅταν οὐδὲν τε ἐντελεστέρας ἠθικῆς, ὅπως καὶ τὸ θεῖον τυγχάνει ἐντελεστάτον καὶ ἠθικώτατον, ἀπηλλαγμένης ἐκ τῆς πλεονεκτικῆς κερδοσκοπίας τῶν λειτουργῶν τῆς θρησκείας, οἵτινες συνηθέστατα διὰ τῆς ἀξιοκατακρίτου κερδοσκοπίας καὶ ἀλαζόνος διαγωγῆς τῶν, παραβαίνοντες αὐτοὶ πρῶτοι τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς πνευματικῆς πολιτείας, τὴν ὁποῖαν ἐπαγγέλλονται, ὅτι ὑπηρετοῦσι κατὰ τὸ παράδειγμα δῆθεν τοῦ ἐν ταπεινότητι καὶ ἀφιλοχρηματίᾳ καθιδρύσαντος αὐτὴν, συνετέλεσαν διὰ τοῦ ἐκθέσμου παραδείγματός των ὅπως, θεωρουμένην τὴν τρόπον τινὰ συνένοχος ταῖς κακουργίαις τῶν λειτουργῶν, ταπεινοῦται καὶ ἐξευτελίζεται παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ αὐτῇ ἡ ἠθικωτάτη θρησκευτικὴ πολιτεία, ἡ ἐπαγγελλομένη ἵνα χειραγωγῇ αὐτὸν πρὸς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. Ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποσβεννυμένης τῆς πρὸς τὸ Πανάγαθον Ὁν λατρείας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ σὺν αὐτῇ ἐξαλειφόμενων ὁλοσχερῶς τῶν ἠθικῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεών του, ἐπέρχεται ἡ ἠθικὴ διαφθορὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ παραλυσία τῶν κοινωνικῶν, καὶ τέλος ἡ ἀποσύνθεσις καὶ καταστροφή τῶν ἐθνῶν.

Οὕτε ἡ εἰς ἄλλοτερον διανοητικὴ ἀνάπτυξις, οὕτε ἡ συσώρευσις ὑλικῶν θησαυρῶν οὐ δόλως ἰσχύουσι νὰ καταστήσωσι συνδιηλλαγμένον πρὸς ἑαυτὸν καὶ εὐδαίμονα τὸν ἀνθρώπινον ἄνθρωπον. Μόνη ἡ κατάλληλος ἠθικὴ ἀνατροφή, ἡ ἐμφυτευομένη αὐτῷ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἰδίως διὰ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἠθικῶν περὶ τῆς θεότητος διδαγμάτων, καταλλήλως ἐνσπειρομένων, διαπλάσσουντα τὸν χα-

ρακτῆρα καὶ χειραγωγῶσα τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἠθικῆς, ἰσχύει θαυμασίως, διὰ τῆς πρὸς τὸ Πανάγαθον καὶ Πάνσοφον Ὁν, ἐξ οὗ καὶ δι' οὗ πηγάζει πᾶσα εὐδαιμονία, προσπελάσεώς του, εἰς τὸ νὰ συνδιαλλάττῃ πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἄνθρωπον, καθοδηγοῦσα αὐτὸν ἐντὸς τοῦ κύκλου, ἐν τῷ ὁποίῳ τυγχάνει ἐμφωλεύουσα ἡ κατ' ἄνθρωπον ἀληθῆς εὐημερία. Ὅτι δὲ ἐν τῷ ἀξιώματι τούτῳ θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς ἐκπληρουμένῳ, ἔγκειται ἡ ἀληθῆς αἰτία τῆς εὐδαιμονίας ἢ τοῦναντίον τῆς κακοδαιμονίας καὶ δυσπραγίας τοῦ ἀνθρώπου, τῶν κοινωνικῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἐθνῶν, ἀρκυῦμαι ν' ἀναφέρω τὴν ἀψευδῆ μαρτυρίαν αὐτῆς τῆς φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας· ἀλλὰ, μὲν τὴν ἀλήθειαν, ὡς προχειροτάτην μαρτυρίαν, ἐπιβεβαιοῦσαν τὸ ἀξίωμα περὶ ἐπενεργείας τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, ἃς φέρωμεν ἡμεῖς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας· ἃς ἐξερευνήσωμεν ἐν πνεύματι φιλοδικαιοσύνης καὶ φιλαληθείας, τὸν ἀτομικὸν, κοινωνικὸν καὶ ἐθνικὸν βίον μας. Μεθ' ὅλην τὴν διανοητικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνάπτυξιν ἡμῶν, μεθ' ὅλας τὰς ἡμιτελεῖς προόδους εἰς πᾶν εἶδος ἐπιστήμης καὶ τέχνης, δικαιούμεθα νὰ πιστεύσωμεν, δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ὡς ἄτομα, ὡς κοινωνία, ὡς ἔθνος εὐπραγοῦμεν ἐδραίως καταρτιζόμενοι καὶ καθοδηγούμενοι πρὸς ἐνδοξὸν μέλλον, ὅπως νῦν ἔτι διαβιούμεν; δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ἢ μᾶλλον συναισθανόμεθα ὡς ἄτομα ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ψυχικὴν ἡσυχίαν, ἀληθῆ τινὰ εὐδαιμονίαν ἄνευ κραιπαλῶν, ἀνευρίσκομεν πραγματικὴν ἀγαλλίαν, εὐημερίαν ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, τέλος, ὅτι καθορῶμεν ἐν τῷ ἐθνικῷ ἡμῶν στερεώματι οὐρανὸν διαυγῆ καὶ ἀνέφελον, εὐαγγελιζόμενον τὴν ἡμετέραν ἐθνικὴν ἀνόρθωσιν καὶ ἀνάδειξιν; ἐγὼ τοῦλάχιστον ἀποφεύγω τὴν ἀληθῆ καὶ κακὴν ἀπάντησιν· ἀντὶ ἐμοῦ ἃς τὴν δώσῃ ἡ ἡμετέρα παροῦσα κατάστασις, ἡ ἀτομικὴ, ἡ οἰκογενειακὴ, ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ ἐθνικὴ. Τοῦτο μόνον ἐγὼ ἀνακαλύπτω, ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες μολονότι

ὕλικῳ καὶ διανοητικῳ καὶ ὡς ἐπροοδεύσαμεν ὑπερακοντίσαντες σχετικῶς πᾶν ἄλλο ἔθνος, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἔθνικῶν περιπετειῶν μας, μολοντοῦτο, φεῦ! καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς ἔθνος δυσπραγοῦμεν! Καὶ διὰ τί δυσπραγοῦμεν; διότι ἐτραπημεν καὶ ὅλον ἐξακολουθοῦμεν τρεπόμενοι τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσιν πρὸς κυκεῶνα ἰδεῶν καὶ συγχύσεων, διότι ὅλως ἀποφεύγομεν, ὅλως δυνάμεσιν ἀποκρούμεν τὴν διαλογισμὸν, ὅτι ἐφείλομεν ν' ἀνορθώσωμεν καὶ διαπλάσωμεν ἐπὶ τὸ ἠθικώτερον τὸν βίον μας, σὺν τῇ διανοητικῇ καὶ ὕλικῇ ἀναπτύξει, φροντίζοντες σπουδαίως νὰ ἐμφυτεύσωμεν εἰς τὰ ἡμέτερα τέκνα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὴν κατάλληλον ἠθικὴν ἀνατροφὴν τὴν ὁποίαν ἀποτελεσματικῶς, ὡς εἴρηται, δύναται νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὰς τρυφερὰς καρδίας πρεπόντως διαχειριζομένη ἡ θρησκευτικὴ παιδαγωγώγησις, ἀπηλλαγμένη τοῦ δυσειδεστάτου μορμολυκείου τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῶν δεισιδαιμονιῶν.

Οἷονδ' ἄποτε ἔθνος, τὸ ὅποιον συγκροτεῖται ὑπὸ μελῶν, προαγομένων μὲν ὕλικῳ καὶ διανοητικῳ, παραμελούντων δὲ τὴν ἠθικὴν ἀνατροφὴν, τὴν ὁποίαν διὰ τῶν ἠθικῶν περὶ τῆς θεότητος διδαγμάτων ἐπιτελεῖ ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή, οἷονδ' ἄποτε καὶ τυγχάνῃ ἡ καθιερωμένη θρησκεία του, τὸ τοιοῦτον ἔθνος, ὅσον μέγα καὶ ἰσχυρὸν κατὰ διάνοιαν καὶ ἀριθμητικὸν ὄγκον καὶ ἂν ὑπολαμβάνηται, ἐντούτοις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπολάνθανει καταφερόμενον κατὰ σκοπέλων, ἐξελέγχεται οἰκοδομοῦν τὴν ἔθνικὴν ἐδραίωσιν, τὸ μεγαλεῖόν του ἐπὶ τῆς ψάμμου, ἐπὶ σεσαθρωμένων βάσεων.

Τὸ ἔθνος καταρτίζουσιν αἱ κοινωνίαι, τὰς κοινωνίας αἱ οἰκογένειαι, τὰς οἰκογενείας τὰ ἄτομα. Ἐὰν μὲν τὰ ἄτομα, σὺν τῇ μείζονι ἢ ἐλάσσονι διανοητικῇ καὶ ὕλικῇ ἀναπτύξει, κέκτῃνται βαθμὸν τινα ἠθικῆς ἀνατροφῆς, πάντως τὰ τοιαῦτα ἄτομα εὐημεροῦντα συγκροτοῦσιν οἰκογενείας εὐδαίμονας, αὗται δὲ διαρρυθμίζουσι κοινωνίας ἀγαθὰς καὶ ὀλβίους, αἱ ὁποῖαι τέλος συγκροτοῦσιν ἔθνος ἰσχυρὸν καὶ τρισόλβιον. Ἐὰν ἂ-

πεναντίας τὰ ἄτομα, ἔστωσαν καὶ τὰ μάλιστα διανοητικῳ καὶ ὕλικῳ ἀνεπτυγμένα, μὴ κέκτῃνται βαθμὸν τινα ἠθικῆς ἀγωγῆς, βεβαίως τὰ ἄτομα ταῦτα φθειρόμενα καὶ μαραινόμενα ἐν τῇ ἀνθηκότητι κακοδαιμονοῦσιν· αἱ κτηνώδεις ἀπολαύσεις, κατὰ κόσμον ἐπιδιωκόμεναι, καὶ αἱ παραλυσίαι καταφθέρουσιν τὸ σῶμα ἀποκτείνουσι καὶ τὴν ψυχὴν. Τὰ τοιαῦτα ἄτομα πάντως συναπαρτίζουσιν οἰκογενείας ἄθλιας, κοινωνίας ἀνωμάλους, καὶ ἔθνος πράγματι διεφθαρμένον, ἐλεεινὸν καὶ ἀνίσχυρον, μεθ' ὅλον τὸ φαινόμενον ἐξωτερικῶς μεγαλεῖόν του ἐκ τῶν μέσων, ἅτινα παρέχει ὁ ἀριθμητικὸς ὄγκος καὶ ἡ ὕλική καὶ διανοητικὴ ἀνάπτυξις.

Οἷονδ' ἄποτε ἄνθρωπος, διανοητικῳ ἀνεπτυγμένος ἢ μὴ, ἐὰν μὴ φέρῃ ἐν ἑαυτῷ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἔχνη ἠθικῆς ἀνατροφῆς, ἠθικῶν ἀρχῶν, ὁ τοιοῦτος ὑποκύπτων τὸν αὐχένα εἰς τὴν ἐξάντλησιν τοῦ σώματος, τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας, τὴν ἀπηλιθίωσιν καὶ ἀποκτίνωσιν τῆς διανοίας, διάγει βίον ἀβίωτον καὶ τρισάθλιον, τὰ πάντα ἐν αὐτῷ μετέβαλον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, οἷτε διαλογισμοί, αἱ ἐρέξεις καὶ αἱ πράξεις. Ἐν τοιαύτῃ διεφθαρμένῃ καὶ ἐλεεινῇ καταστάσει διατελοῦντες, ἀντὶ τῆς ἡσυχίας ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἀνευρίσκομεν τὴν ἀνησυχίαν, ἀντὶ τῆς εὐημερίας ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ γευόμεθα ἀέναντον πικρίαν καὶ δυσπραγίαν, ἀντὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ, δοκιμάζομεν ἀκατονόμαστον καὶ ἀνυπόφορον κακοδαιμονίαν, ἀντὶ τέλος νὰ συναισθανώμεθα τέρψιν καὶ ἀγαλλίασιν ἐν τῷ φροντίζειν καὶ ἐργάζεσθαι καὶ ὑπὲρ τῆς ἔθνικῆς ἀναζωπυρήσεως, ἐνισχύσεως καὶ εὐημερίας, ἐλπίστην ἢ μᾶλλον ἀνώμαλον καὶ κατὰ συνέπειαν ἀνευ ἀποτελέσματος καταβάλλομεν φροντίδα ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος, διότι ἴσα ἴσα δᾶ, ἐνεκα ἐλλείψεως ἠθικῆς ἀνατροφῆς, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων προσγινομένης, δὲν συναισθανόμεθα πράγματι ἐμφυτον ἀγαλλίασιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ τερπνοτάτου τούτου καθήκοντος.

Οἱ ἄνθρωποι, λέγω, οἱ ἀνευ ἠθικῆς ἀγωγῆς εἰς οὐδὲν σημείον δὲν ἀνευρίσκουσι τὴν

ψυχικὴν ἡσυχίαν, οὐδόλως δὲν δοκιμάζουσι τὰ θέλητρά τῆς ἀνθρωπίνου εὐημερίας· οἱ τοιοῦτοι συνήθως παραλογίζονται καὶ ἀπελπίζονται, διότι δὲν κατορθοῦσι νὰ κατανοήσωσι μετὰ βεβαιότητος ὅτι δὲν ἐδόθη εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου νὰ κατανοῇ· διότι δὲν δύνανται νὰ κατανοήσωσιν ἀκριδῶς τὴν φύσιν τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ Παντός, πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐδημιουργήθη τὸ Σύμπαν, ὁ ἄνθρωπος αὐτός καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἅτινα ἐν πάσῃ στιγμῇ ἐγρηγόρσεως περικυκλοῦσι καὶ κατασκοτίζουν τοὺς διαλογισμοὺς των, ἐκ τὸς ἐν τυγχάνωσι παραδεδομένοι ἐν ἡδοναῖς καὶ παραλυσίαις, ἐν πότοις καὶ κραιπάλαις!

Ὅτι δὲ μόνη ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις, ἔστω καὶ ἡ ὑψίστη, ἐὰν μὴ συντροφεύηται ὑπὸ ἀληθοῦς ἠθικῆς ἀνατροφῆς, διαστρέφουσα πολλάκις τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου καθίστησιν αὐτὸν εὐφύεστατον παράλογον, καὶ χρησιμεύει αὐτῷ ὡς ὄπλον καταστρεπτικώτατον, ἐνσπείρουσα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὀλεθριώτατα κακὰ, ὅποια οὐδ' αὐτὴ ἡ παχυλὴ ἀμάθεια δὲν ἰσχύει νὰ ἐπενέγκῃ, ἐκ τῶν πολλῶν παραδειγμάτων ἃς μοὶ ἐπιτραπῇ ὅπως ἐν παρόδῳ ἀναφέρω τὴν σκανδαλώδη διαγωγὴν τοῦ ὀξυνουστάτου καὶ πολυμαθεστάτου γάλλου Βολταίρου. Ὁ ὄντως δαιμόνιος καὶ εὐφύεστατος οὗτος ἀνὴρ τοῦ 17ου αἰῶνος, ὁ μέγας λογογράφος καὶ ποιητής, ὁ κεκτημένος ἀναμφισβητήτως τὴν ὑψίστην κατ' ἀνθρώπον διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, ἀνιχνεύσας τὰς ὄντως αἰσχίστας καταχρήσεις τοῦ κλήρου, ὁ ὅποιος τὴν πανίσχυρον ἠθικὴν πανοπλίαν τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ ἐπαγγελλομένου τὴν εἰρήνην καὶ ἠθικὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, μεταχειριζόμενος οὐχὶ πρὸς ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, οὐχὶ πρὸς σωτηρίαν καὶ εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρὸς διαφθοράν καὶ ἀποκτίνωσιν, πρὸς καταπίεσιν καὶ ἐξολόθρευσιν αὐτοῦ, ἐπήνεγκεν οὐχὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ τὴν δεισιδαιμονίαν, τὴν κακοδαιμονίαν καὶ ἀπελπισίαν τοῦ ταλαιπώρου ἀνθρώπου· ὅθεν, κατανοήσας, λέγομεν τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην δια-

γωγὴν τῶν λειτουργῶν τῆς θρησκείας ὁ εὐφύεστατος καὶ φιλόανθρωπος Βολταίρος, ἐκ φιλανθρωπίας πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνηθικοῦ κλήρου κατατυραννουμένην ἀνθρωπότητα, διὰ τῆς χαρακτηριστικῆς αὐτὸν σαρκαστικῆς εὐφυΐας καὶ καλλιπεΐας συνέγραψε τὰ εὐφύεστατα ἐκεῖνα συγγράμματα, δι' ὧν καταστήσας τὸν κακοηθέστατον καὶ λαοφθόρον ἐκεῖνον κλῆρον γελοῖον καὶ ἀπεχθὴν παρὰ τῷ λαῷ, ὁ ὅποιος μέχρι τότε τιφλοῖς ὀμύμασι, χάριν τῆς θρησκείας, ἐσέβετο καὶ ἐπροσκύνει τὸν ἀνήθικον κλῆρον, οὕτω δὲ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μετριάσῃ τὴν πρὸς τὸ ἱερατεῖον καὶ ἰδίως πρὸς τὸν ἀνώτατον ἱεράρχην τυφλὴν εὐλάβειαν καὶ ὑπακοὴν τοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὅποιον τρόπον τινὰ ἐδίδαξε καὶ κατέδειξε τὰ καταπατούμενα ἀνθρώπινα δικαιώματά του. Τῷ τρόπῳ δὲ τούτῳ ἐπληθύνετο πῶς νὰ καταστείλῃ τὰς ἀθεμιτουργίας τῶν λειτουργῶν τῆς φιλανθρώπου πνευματικῆς πολιτείας τοῦ χριστιανισμοῦ παρὰ Καθολικοῖς. Ἡ μέχρι ἐδῶ διαγωγὴ τοῦ δαιμονίου Βολταίρου ἐγένετο θεάρεστος καὶ ἐθνωφελής. Ἐὰν δὲ περιορίζετο ἐντὸς τοῦ κύκλου τούτου, ἀγωνιζόμενος τὸν ἅγιον καὶ ἐθνωφελέστατον τοῦτον ἀγῶνα, ἴσως θὰ κατάρθωνε τέλος νὰ ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν ἀληθὴ καὶ εὐθείαν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν ἠθικὴν διδασκαλίαν, τὸν παρεκτραπέντα καὶ διεφθαρμένον κλῆρον, καὶ οὕτω θὰ εὐηργέτει οὐ μόνον τὸν καθολικισμόν ἀλλὰ σὺν αὐτῷ ὁλόκληρον τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα!

Ἀλλὰ κατὰ κακὴν μοῖραν τοσοῦτον παρωξύνθη καὶ ἐξεμάνη ἡ διάνοια τοῦ φιλανθρώπου μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ἠθικαῖς ἀρχαῖς ἀνατεθραμμένου Βολταίρου ἐκ τῶν ἀκατονομάστων καταχρήσεων τῶν λειτουργῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ θρησκείας, οἵτινες μετεχειρίζοντο τὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ὑπουργήματος παντοδυναμίαν των πρὸς ἰδίαν κόρεσιν τῶν ἀλόγων παθῶν, πρὸς καταπίεσιν τοῦ δυστυχχοῦς ἀνθρώπου, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἐπίτηδες ἐκαλλιέργουν τὴν ἀμάθειαν, δεισιδαιμονίαν καὶ φανατισμὸν, τοσοῦτον, λέγομεν ἐκ τῶν κακουργημάτων τοῦ κλήρου παρεφέρθη καὶ

ἐσκοτίσθη ἢ ἄλλως τε φιλόανθρωπος διά-
νοια τοῦ Βολταίρου, ὥστε ἐν τῷ σκοτισμῷ
αὐτοῦ ἐκλαβὼν ὡς αἷτιον καὶ συνένοχον
τῶν καταχρήσεων, τῶν διαπραττομένων
ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων λειτουργῶν τῆς τοῦ
Χριστοῦ ἠθικωτάτης πνευματικῆς πολιτεί-
ας, αὐτὴν ταύτην τὴν ἀμωμον διδασκαλίαν
τοῦ Χριστοῦ, διέσυρε καὶ ἐπροπηλάκισεν
ἀσεβῶς διὰ τῶν εὐφρεστατων συγγραμμά-
των τοῦ πρὸς ἐκείνους καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν
ὑπεράνθρωπον ἠθικότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ
αὐτὴν τὴν τοῦ χριστιανισμοῦ θρησκείαν,
ὥς προκαλοῦσαν πάντα τὰ διὰ τῶν λει-
τουργῶν τῆς διαπραττόμενα ἀθέμιτα καὶ
εἰδεχθέστατα ἐγκλήματα, τὰ ἑποῖα δὴθεν
αὕτη ἐμπνέει διὰ τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς
δεισιδαιμονίας, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας μάλιστα
ἡ ἀρχέγονος ἠθικωτάτη διδασκαλία τοῦ
Χριστοῦ ἐγένετο κατὰ θείαν φιλοανθρωπίαν
ὅπως ἐκρίζωσῃ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τὴν
προτέραν δεισιδαιμονίαν καὶ τὸν φανατι-
σμόν καὶ καθησυχάσῃ τὴν ὑπὸ ἀμφιβολιῶν
κυμαινομένην συνείδησιν αὐτῶν ! Πόσον ὄν-
τως οἰκτρῶς παρελογίσθη ὁ μέγας νοῦς τοῦ
Βολταίρου, τοῦ συγχύσαντος τὸ ἀγαθὸν καὶ
ἠθικώτατον πνεῦμα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀλη-
θοῦς διδασκαλίας πρὸς τὸ κάκιστον καὶ ἀ-
νηθικώτατον πνεῦμα τῶν λειτουργῶν τῆς
θείας καὶ ἀπταίστου θρησκείας αὐτοῦ, οἵ-
τινες περιχαρᾶς ἐν αὐτῇ καὶ ἀρυό-
μενοι παντοδυναμίαν ἐκ τῆς ἀγαθοποιου
ἰσχύος αὐτῆς ἐπέπεσαν ὡς λύκοι λυσταλέοι
καταφθείροντες τὰ ἴδια αὐτῶν πνευματικὰ
ποίμνια !

Κατὰ τί ἔπταισεν εἰς ὅλας ταύτας
τὰς ἀθεμιτουργίας καὶ τὰ ὄργια ἡ ἠθικὴ
τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία, ἡ διδάσκουσα τὸν
ἄνθρωπον τὸ ἀγαθόν, τὴν εἰρήνην, τὴν ὑ-
πομονὴν καὶ τὴν ἐλπίδα ; ἡ καθοδηγοῦσα
αὐτὸν ν' ἀνιψοῦται εἰς τὸ ὕψος τοῦ πνευ-
ματικοῦ βίου διὰ τῆς καθυποτάξεως τῶν
ἀλόγων παθῶν του ; Διὸ, ὁ μέγας Βολταί-
ρος, ὁ τυχὼν τῆς ὑψίστης διανοητικῆς ἀ-
ναπτύξεως, δι' ἑλλείψιν ἠθικῶν ἀρχῶν σκο-
τισθεὶς τὴν διάνοιαν καὶ παραλογισθεὶς τὴν
κρίσιν ἔσφαλεν, ἠδίκησεν, ἔβλαψεν, ὅπως

σφάλλουν, ἀδικοῦσι καὶ βλάπτουσι καὶ
παντες οἱ κατὰ μίμησιν αὐτοῦ καταγιγνώ-
μενοι νὰ διαστρέψωσι καὶ καταστρέψωσιν ἀ-
γαθὰς καὶ εὐεργετικὰς ἀρχάς, διότι ὑπὸ τὸν
ἱματισμὸν αὐτῶν οἱ κακοῦργοι ἐξαπατῶν-
τες κακουργοῦσιν.

Οὕτω δὲ, ὁ εὐφρεστάτος Βολταίρος διὰ
τῆς εὐρυτάτης πολυμαθείας του, ἐλλείψει
ἠθικῆς ἀνατροφῆς, συνετέλεσεν οὐχὶ ὅπως
ἀνορθώσῃ καὶ ἐνισχύσῃ ἀλλ' ὅπως διαφθεί-
ρῃ καὶ κατασβέσῃ ἰδίως παρὰ τοῖς συμπα-
τριώταις αὐτοῦ μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰ-
σθήματος καὶ αὐτὴν τὴν ἠθικὴν. Αἱ δὲ ὁ-
λέθριαι συνέπειαι, αἱ ἔνεκα τῆς ἠθικῆς ταύ-
της διαφθορᾶς ἐπελθοῦσαι καὶ τὰ ἔν ἐτι
ὑφιστάμεναι εἰς τὴν διανοητικῶς, ὕλικῶς
καὶ ἐθνολογικῶς μεγάλην πατρίδα του,
γνωσταὶ τοῖς πᾶσι τυγχάνουσιν ! Ἐνῷ πό-
σον ἐθνωφελὲς ἤθελεν ἀναδειχθῇ ὁ δαιμόνιος
οὗτος ἀνὴρ ἐὰν διαστέλλων καὶ ὑπερασπι-
ζόμενος διὰ τῆς πολυμαθείας του τὰ ἀρ-
χέγονα ἠθικὰ διδάγματα τοῦ εὐεργετικω-
τάτου χριστιανισμοῦ περιώριζε τὴν βαρεῖαν
καταφορὰν τῶν ἀκαταμαχῆτων καὶ νικηφό-
ρων διανοητικῶν ὅπλων τῆς ὀξυνοίας του,
ὅπως καὶ ἤρχισεν ἐνεργῶν, μόνον εἰς τὸ νὰ
παραστήσῃ μὲν εἰς τὸν λαὸν τὰς ἀθεμι-
τουργίας τῶν λειτουργῶν τῆς θρησκείας,
διδάξῃ δὲ εἰς αὐτὸν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώ-
ματά του καὶ συγχρόνως καταδείξῃ τὰ μέ-
σα, δι' οὗ εἶνε δυνατόν νὰ σωφρονίζωνται
καὶ διαπλάσσωνται ἐν ἠθικαῖς ἀρχαῖς οἱ
λητουργοῖτές θρησκείας πρὸς εὐδαιμονίαν
ἀληθῆ καὶ δόξαν τῆς μεγάλης πατρίδος του.

Κατὰ κακὴν δὲ μοῖραν καὶ παρ' ἡμῖν
τοῖς Ἕλλησιν, ὡς μὴ ὠφελεν, αἱ διάφοροι
καταχρήσεις καὶ ἀθεμιτουργίαι εὐαρίθμων
λειτουργῶν τῆς θρησκείας, αἱ ἐν μέρει καὶ
ἐκ τῆς ἀγαμίας προκαλούμεναι, ἡ κακοή-
θεια καὶ πλεονεξία τινῶν, ἄλλων δὲ ἡ ἀνι-
κανότης καὶ ἀμάθεια ὑποβοηθούντων ἐπὶ ἰ-
διοτελείᾳ τὴν διάδοσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν δει-
σιδαιμονιῶν παρὰ τῷ λαῷ, συνετέλεσαν καὶ
συντελοῦσι εἰς τὸ νὰ ἐκμηδενίσωσι παρ' ἡμῖν
τὸ γόητρον, τὴν εὐλάβειαν πρὸς τὴν ἀμώ-
μητον θρησκείαν μας, τὴν ἀπολύτως ἀναγ-

καίαν πρὸς τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, παρωθοῦσιν οὐκ ὀλίγους ἐξ ἡμῶν ὅπως δεικνύμεθα ψυχροὶ καὶ ἀντικείμενοι καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ λογικὸν καὶ ἀπταιστον πνεῦμα τῶν ἠθικῶν διδασκάλων τοῦ ἀρχεγόνου χριστιανισμοῦ καὶ ὅπως θεωρῶμεν ὡς τιμὴν καὶ θρόνον εἴαν τις ἐξ ἡμῶν ἔργοις ἢ λόγοις δυνήθῃ νὰ ὑπερ-κοντίσῃ τὸν ἕτερον κατὰ τὸν προπηλακισμόν καὶ τὴν περιφρόνησιν κατὰ τῆς πνευματικῆς πολιτείας τοῦ Χριστοῦ!

Καὶ διὰ ποῖον δὲ λόγον δεικνύμεθα τοιαύτην παράλογον καὶ ἀδικον συμπεριφορὰν κατὰ τῆς ἀμώμου αὐτῆς θρησκείας, ἥτις ἀναμφιλέκτως διέσωσεν ἐν καιροῖς χαλεποῖς τὸν ἑλληνισμόν, ἠθικῶς δὲ διαχειριζομένη δύναται νὰ ἐδραιώσῃ καὶ ἀνυψώσῃ αὐτόν; διότι, ὥς τὸ ὁμολογῶμεν ἀπροκαλύπτως, διότι ἐτύχασμεν λοβόντες ἐλαττωματικὴν ἀνατροφὴν, σύμμικτον ἐκ βαρβάρου καὶ ψευδοευγενοῦς ἀγωγῆς, διότι, μεθ' ὅλην τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, δὲν ἐχειραγωγῆθημεν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, διαπλασθέντες ἐν ἠθικαῖς ἀρχαῖς.

Ἄφοῦ δ' ἐμβριθῶς ἐρευνῶντες τὴν περὶ τὴν ἐθνικὴν κατάστασίν μας, διαγιγνώσκουμεν, ὅτι ἡ κυριώτερη αἰτία, ἐνεκεν τῆς ὁποίας δυσπραγεῖ μὲν ἐν ἐξευτελισμῷ ὁ ἑλληνισμός, μαραινέται δὲ ὅλον ἐν τῷ ἐθνικῷ μας αἰσθημα, τυγχάνει ἡ ἐλλειπὴς καὶ ἐλαττωματικὴ ἠθικὴ ἀνατροφή, ἡ ἐξ ἀπλῶν ἐνδύχων προσγιγνομένη διὰ τῆς ἐν Θεοσεβείᾳ διανοητικῆς ἀγωγῆς μας, ὥς ἀφιερωθῶμεν λοιπὸν συντόμως ἐφαρμόζοντες κατὰ τῆς τοιαύτης ἐλαττωματικῆς καταστάσεως τὸ προσφορώτερον θεραπευτικὸν μέσον· ὥς διασκεφθῶσιν οἱ ἀρκόδιοι ὅπως ἐξεύρωσι καὶ πραγματοποιήσωσι τὰ ἀποτελεσματικώτερα παιδαγωγικὰ μέσα, δι' ὧν ἐπιτυχανομένης τῆς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ δι' ἀμφότερα τὰ φύλα, σὺν τῇ ἤδη ἐπιτελουμένῃ διανοητικῇ ἀναπτύξει αὐτῶν, προλειπένται ἡ ὁδὸς ἡ ἀγούσα πρὸς τὴν ἐδραίαν ἀνόρθωσιν καὶ ἀληθῆ ἀνύψωσιν τοῦ φύσει προοδευτικοῦ ἑλληνισμοῦ. Πάντες οἱ δυνάμενοι, κληρικοὶ, διδάσκαλοι, δη-

μοσιογράφοι, ἐπιστήμονες, ἔμποροι, βιομήχανοι, ὥς ἐργασθῶμεν συντελοῦντες διανοητικῶς καὶ ὕλικῶς ἐν τε τῷ οἴκῳ καὶ ἐκτὸς ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ἀνορθώσεως αὐτοῦ, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι δι' αὐτῆς δύναται ν' ἀναδειχθῇ ἰσχυρὸς ὁ ἑλληνισμός, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀναδείξει καὶ εὐπραγίᾳ αὐτοῦ ἔγκειται καὶ ἡ ἡμετέρα ἀτομικὴ δόξα καὶ εὐημερία.

Ἀναπεταννυμένου τοῦ προσκηνίου, ἰδοὺ ἤδη ὅποιοί τινες περίπου θὰ ἐπαρουσιάζοντο ἐν τῇ σκηνῇ τῶν ἐθνικοτήτων οἱ Ἕλληνες, οἱ ἠθικῶς παιδωγῶνται μετὰ μικρᾶς ἢ μεζζονος διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Μετρίφρονες τὴν συμπεριφορὰν, σώφρονες τὴν δίαιταν, ἐγκρατεῖς τὰς ὁρέξεις, φιλελεύθεροι τὸ αἶσθημα, εἰλικρινεῖς καὶ ἀγαθοὶ τὴν καρδίαν, ἐνάρετοι τὴν ψυχὴν, ἀνδρεῖοι τὸ φρόνημα, κρατεροὶ τὸ σῶμα. Οἱ ἐν ἠθικῇ ἀγωγῇ διαπεπλασμένοι Ἕλληνες συμβιοῦντες ἐν τῇ δυνατῇ ὁμονοίᾳ μετὰ τῶν ὁμογενῶν θὰ διαβιοῦσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς, ἐφ' ὅσον τὰ δίκαιά των δὲν καταπατοῦνται, δὲν σφετερίζονται, δὲν κατακρατοῦνται διὰ τῆς βίας· πρόθυμοι ὅμως ὅπως ἀγωνίζωνται ὑπὲρ τοῦ ἐθνισμοῦ, ἀδικουμένου ἢ καταπιεζομένου. Ἐνὶ λόγῳ, οἱ ἠθικῶς ἀνατεθραμμένοι Ἕλληνες φέρουσιν ὅλως ἰδιάζουσας φύσιν καὶ χαρακτῆρα, ἀναδείκνυνται μεγαλόφρονες, φιλότιμοι, εὐγενεῖς, ἐράσμιοι καὶ ἐν γένει κοσμοπολῖται.

Τοιοῦτος δ' ὢν ὁ Ἕλλην τυγχάνει συνδιηλλαγμένος ἐαυτῷ, συμφιλιωμένος πρὸς τὴν συνείδησιν αὐτοῦ, εὐχαριστεῖται ἐκ τῆς παρούσης ὑπάρξεώς του· εὐημερεῖ μὲν καὶ ἀγάλλεται ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ, εὐτυχεῖ δὲ καὶ χαίρει ἐν τῷ κοινωνικῷ. Παντοῦ καὶ πάντοτε στρέφει τὴν διάνοιαν πρὸς τὴν πατρίδα του, ἥτις τῷ τυγχάνει τὸ προσφιλέστατον εἶδωλον· διηνεκῶς ὀνειρεύεται τὴν δόξαν τῆς πατρίδος· μεριμνᾷ καὶ ἐνδιαφέρεται, πλέον ἢ περὶ ἑαυτοῦ, περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος του, πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς ὁποίας καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐν ἀνάγκῃ οἰκειοθελῶς, οὐχὶ ἐκ βαρβάρου καὶ κτηνώδους φανατισμοῦ, ἀλλ' ἐξ εὐγενοῦς συναι-

σθήσεως, ὅτι ἐκπληροῖ τὸ ἱερὸν καθήκον του, προσφέρει θυσιάζων πάντα τὰ ἀγαθὰ, τὰ φίλτατά του, ἐαυτόν. Ὁ ἠθικῶς διαμορφωμένος Ἕλληνας φύσει ἐγκρατὴς καὶ σώφρων ὢν, ἀποστρέφεται τὴν ἡδυσπάθειαν καὶ διεφθαρμένην πολυτέλειαν, ἀποφεύγει τὰς καταχρήσεις τῶν σαρκικῶν ἀπολαύσεων, γιγνώσκων, ὅτι αὐταὶ φθείρουσαι τὸν ἀνθρώπινον ὁργανισμόν καὶ ἀμβλύνουσαι τὰς διανοητικὰς δυνάμεις, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ταπεινοῦσι καὶ ἐκμηδενίζουσι πᾶν ὅ,τι ὑψηλόν, ἀνδρικόν καὶ εὐγενὲς ἐνυπάρχει ἐν τῷ ὕψει καὶ εὐρώστῳ ἀνθρώπῳ. Ὁ ἐν ἠθικῇ παιδαγωγημένος Ἕλληνας εὐδαιμονεῖ ζῶν ἐν πνευματικῷ μᾶλλον ἢ ὅλως ὕλικῷ βίῳ, συναισθάνεται τὰς ὑψηλὰς καὶ ἀφάτους ἐκείνας πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀπολαύσεις, αἱ ὁποῖαι ὅλως ἄγνωστοι τυγχάνουσιν εἰς τοὺς μὴ κεκτημένους ἠθικὴν ἀνατροφὴν, εἰς τοὺς δυσμοίρους καὶ δυσέλπιδας ὕλιστάς, οἵτινες φέροντες τεταραγμένας φρένας καὶ ἀναισθητοῦσαν καρδίαν, διατελοῦσιν εἰς ἀέναντον πόλεμον πρὸς τε ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους.

Τοιαῦτα δὴ ἐνάρετα τέκνα, ἅτινα διαπλάσσει ἡ ἠθικὴ ἀνατροφή διὰ τῆς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐμφυτεύσεως τῶν ἀληθῶν ἠθικῶν διδαγμάτων τοῦ Χριστοῦ, τοιοῦτους ἀγαθοὺς πολίτας κεκτημένους ὁ ἑλληνισμὸς προάγεται, ἐνισχύεται καὶ εὐκλεῶς ἀνορθοῦται, σὺν δὲ τῇ ἠθικῇ ἀνυψώσει του, ἰδοὺ ὡς ἱστὸν ἀράχνης καθαίρει διὰ τοῦ σαρώθρου τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς δυνάμεώς του, τὴν κατὰ τοῖς ἡμετέρου ἔθνισμοῦ καταφοράν τῶν ἰσχυρῶν ἐθνῶν, ὑπενθυμίζων, ὅτι πλέον τοῦ κᾶτι ὀφείλουν ταῦτα εἰς τὸν πρόγονον ἑλληνισμόν, καὶ ὅτι κᾶτι ἴσως ἐπιτελέσει ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὁ νῦν ἠθικῶς ἀνορθούμενος, πειθαναγκάζει δὲ καὶ ἐκδιάζει διὰ τῆς ἠθικῆς, διανοητικῆς ἴσως καὶ ὕλικῆς δυνάμεώς του, ὅσον σμικρὸς κᾶν τυγχάνῃ κατ' ἀριθμητικὸν ὄγκον, ἄνευ ἐπαιτείας, ἄνευ παρακλήσεων, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν εὐλάβειαν τῶν ἐξφυγενισμένων ἐθνῶν.

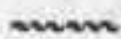
Οὕτω δὴ ἐκ τοῦ χάους τῆς ἀσημότητος
(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε΄.)

καὶ ἠθικῶς ἀνορθούμενος ὁ διαφνοστεφὴς ἑλληνισμὸς, σὺν τῇ διανοητικῇ καὶ ὕλικῇ ἀναπτύξει του, διὰ τῆς ἠθικῆς ἀναπλάσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἰδοὺ αὐτὸς καὶ πάλιν ἀνεγειρόμενος ἠλεκτρίζει, ὡς ἄλλοτε, διὰ τῆς πνευματικῆς δυνάμεώς του τὰς εὐγενεῖς καὶ εὐαισθήτους καρδίας· ἰδοὺ αὐτὸς καὶ ἠθικῶς ἐνισχυόμενος χειραγωγεῖ τὴν μεγάλην μητέρα τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ὠραίαν Ἑλλάδα πρὸς τὸν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐκπολιτευτικὸν προορισμὸν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἰδοὺ αὐτὸς, ὥσπερ ὁ ζωογόνος ἀστὴρ τῆς ἡμέρας, μετὰ τὴν δύσιν του, καὶ πάλιν ἀνατέλλει ἀνορθούμενος καὶ ἀνυψούμενος ἐν τῷ πνευματικῷ ὁρίζοντι τοῦ ἔθνο-λογικοῦ στερεώματος, ἀνατέλλει ὅπως ἔργοις ἐπιβεβαιώσῃ, ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς καὶ ἐν ἠθικαῖς θρησκευτικαῖς ἀρχαῖς ἀνορθούμενος προώριστα διὰ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἰσχύος του νὰ σπεύρῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὸν πολιτισμὸν παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς!

Ὅθεν, ὡς γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων, ἃς ἀτενίσωμεν τοῦντεῦθεν ἀσπάζόμενοι οὐχὶ τὸν νῦν ἠθικῶς ἐκτετροχιασμένον ἀλλὰ τὸν ἐν εὐθυδρομίᾳ ἀνατελοῦντα ἔθνικόν ἀστέρα, τὸν περιβληθησόμενον τὸν πανίσχυρον ἠθικὸν ἱματισμὸν, ἃς χαιρετίσωμεν τὸν ἀκτινοβόλον, τὸν ἠθικὸν Ἑλλη-νισμόν!

ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΙΑΙ.

(Συνέχεια Ἰδε Τόμ. Ε΄. Φυλλ. Α΄.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄. ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΙΑΤΡΙΚΑ.

Ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις τοῦ κοινοῦ βίου, ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἱερέως καὶ ὁ τοῦ ἱατροῦ συνυπῆρχον πάντοτε ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ. Οἱ Παγῆς τῆς Βραζιλίας